

Punct de vedere și propuneri de îmbunătățire privind introducerea disciplinei „Educație media și digitală” ca disciplină obligatorie în trunchiul comun

Cu privire la:

Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023

Înaintat de:

Claudia Oprescu, psihoterapeut și cadru universitar dr., expert în dezvoltarea copilului, educație și siguranța online a copiilor și adolescenților.

Introducerea disciplinei „*Educație media și digitală*” reprezintă un demers legislativ bine-venit, ce poate fi privit ca o expresie a preocupării de a asigura copiilor competențele necesare exercitării drepturilor lor în mediul digital, inclusiv a drepturilor la informare, participare și protecție, în mod informat și responsabil. Inițiativa legislativă are meritul de a recunoaște necesitatea unei abordări educaționale cu caracter sistemic și de a acorda acestor competențele media și digitale un loc distinct în curriculumul național, contribuind astfel la consolidarea capacității școlii de a răspunde provocărilor și oportunităților generate de transformările digitale.

Prezentele sugestii sunt formulate din perspectiva experienței profesionale în calitate de psihoterapeut și cadru didactic universitar, precum și a activității de cercetare în domeniul dezvoltării copilului, sănătății mintale și siguranței în mediul digital. De-a lungul anilor, activitatea mea de cercetare și intervenție s-a desfășurat în contact direct cu copiii și adolescenții, precum și cu familiile acestora, oferind o perspectivă nemijlocită asupra modului în care mediul digital poate constitui atât un spațiu de oportunități și participare, cât și un context care accelerează vulnerabilități.

I. Contextul și necesitatea intervenției educaționale

Cercetările internaționale evidențiază faptul că mediul digital oferă simultan oportunități de comunicare, învățare și participare, dar și riscuri crescute de expunere la conținut dăunător, dezinformare, violență, manipulare și exploatare comercială a datelor personale. Datele recente ale rețelei EU Kids Online și ale instituțiilor europene indică o diminuare a sentimentului de siguranță online în rândul copiilor și o expunere persistentă la conținut privind auto-vătămarea, tulburările de alimentație și suicid, evidențiind necesitatea formării de competențe media și digitale, precum și adoptarea unor măsuri de protecție și participare adaptate interesului superior al copilului.

În același timp, literatura de specialitate subliniază că abordările de tip *safety-by-design*, *privacy-by-design* și *child-rights-by-design*, precum și perspectiva bazată pe drepturile copilului în mediul digital, susțin ideea unei responsabilități împărțite între copii, familii, școală, stat și furnizorii de servicii digitale. În consecință, disciplina „Educație media și digitală” ar putea fi concepută ca un demers educațional orientat spre dezvoltarea competențelor necesare exercitării drepturilor, participării active și informate, utilizării critice și responsabile a tehnologiilor digitale, depășind o abordare preventivă sau tehnic-instrumentală.

II. Aspecte valoroase ale propunerii legislative

Propunerea legislativă are meritul de a recunoaște importanța competențelor media și digitale în formarea elevilor și de a le conferi un statut curricular distinct. Apreciez în mod deosebit:

- ✓ introducerea disciplinei „Educație media și digitală” ca disciplină obligatorie în trunchiul comun pentru învățământul gimnazial și liceal, ceea ce conferă competențelor media și digitale un loc distinct și vizibil în curriculumul național;
- ✓ structurarea progresivă a disciplinei pe niveluri de învățământ, prin diferențierea competențelor pentru gimnaziu și liceu;
- ✓ abordarea educației media și digitale într-o manieră cuprinzătoare, care include gândirea critică, analiza conținutului media, utilizarea responsabilă și sigură a tehnologiilor digitale, protecția datelor personale și etica digitală;
- ✓ includerea competențelor de creare, evaluare și gestionare a conținutului digital în scop informativ, educațional și civic;
- ✓ accentul acordat dezvoltării capacității de identificare a dezinformării și manipulării și înțelegerii mecanismelor de funcționare a mediului digital, inclusiv a algoritmilor de vizibilitate;
- ✓ recunoașterea necesității formării inițiale și continue a cadrelor didactice;
- ✓ orientarea către metode moderne de evaluare, prin utilizarea portofoliului educațional digital, a proiectelor aplicative și a altor instrumente de evaluare centrate pe demonstrarea competențelor dobândite.

Prin aceste elemente, consider că propunerea legislativă creează premisele instituționale pentru dezvoltarea unei discipline relevante, capabilă să sprijine formarea unor elevi vor utiliza tehnologiile digitale într-o manieră utilă, critică, responsabilă și în condiții de siguranță.

III. Sugestii de completare și dezvoltare

Pornind de la premisele favorabile create de propunerea legislativă cu privire la introducerea unei discipline obligatorii, aş aprecia ca fiind oportună consolidarea unor dimensiuni deja sugerate de textul legii, astfel încât implementarea disciplinei să beneficieze de o fundamentare curriculară și pedagogică cât mai coerentă.

- ✓ Prima direcție de consolidare vizează **introducerea disciplinei la nivelul învățământului primar**. Având în vedere că experiențele digitale ale copiilor debutează la vârste din ce în ce mai mici, iar competențele media și digitale se dezvoltă gradual, aş aprecia necesară introducerea unor conținuturi și experiențe de învățare adaptate vârstei, care să permită formarea timpurie a unor comportamente sănătoase de utilizare a tehnologiei în condiții de siguranță.
- ✓ Propun **configurarea unui parcurs gradual de dezvoltare a competențelor media și digitale pe niveluri de învățământ**, fundamentat pe cele patru dimensiuni ale competențelor media și digitale (*acces, analiză, evaluare și creație*), adaptat particularităților de vârstă și nivelului de autonomie al elevilor.

- **În învățământul primar**, competențele media și digitale ar putea urmări dezvoltarea accesului în condiții de siguranță la mediul digital, formarea unor obiceiuri sănătoase de utilizare a tehnologiei, dezvoltarea primelor competențe de analiză și evaluare a mesajelor media, recunoașterea emoțiilor și a situațiilor care pot genera disconfort sau nesiguranță în mediul online, precum și crearea unor produse digitale simple.
 - **În învățământul gimnazial**, competențele media și digitale ar putea dezvoltarea competențelor de analiză și evaluare critică a informațiilor și conținuturilor media, înțelegerea drepturilor copilului și a cetățeniei digitale, gestionarea identității digitale, dezvoltarea rezilienței digitale, precum și pe dobândirea unor competențe introductive privind modul de funcționare a platformelor, algoritmilor, sistemelor de recomandare și aplicațiilor bazate pe inteligență artificială, inclusiv recunoașterea conținutului generat de AI. În egală măsură, elevii ar putea dobândi capacitatea de a recunoaște încălcările drepturilor lor în mediul digital, de a utiliza mecanismele de raportare a conținutului ilegal sau dăunător, de a solicita sprijin din partea serviciilor de asistență și de a înțelege responsabilitățile platformelor digitale în ceea ce privește protecția copiilor. În învățământul liceal, pe investigarea critică a fenomenelor media și digitale, înțelegerea economiei datelor și a sistemelor de inteligență artificială, dezvoltarea competențelor privind transparența și evaluarea critică a conținutului generat de AI și a limitelor instrumentelor de detectare, precum și pe crearea și valorificarea de conținut cu relevanță socială și civică, în vederea unei participări active, informate și responsabile în mediul digital.
 - **În învățământul liceal**, dezvoltarea competențelor ar putea fi orientată către investigarea critică a fenomenelor media și digitale, înțelegerea economiei datelor și a sistemelor de inteligență artificială, dezvoltarea competențelor privind transparența și evaluarea critică a conținutului generat de AI și a limitelor instrumentelor de detectare, precum și pe crearea și valorificarea de conținut cu relevanță socială și civică, în vederea unei participări active, informate și responsabile în mediul digital, inclusiv prin utilizarea conștientă a mecanismelor de raportare și remediere și prin înțelegerea obligațiilor legale și etice ale platformelor și furnizorilor de servicii digitale.
- ✓ De asemenea, consider utilă adoptarea unei abordări de tip multiliterație (*multiliteracy*) și învățare bazată pe fenomene (*phenomenon-based learning*), inspirată din modelul finlandez, astfel încât competențele media și digitale să fie dezvoltate transversal. În egală măsură, apreciez oportună abordarea echilibrată a tuturor tipurilor de riscuri identificate de cercetările EU Kids Online (*Content, Contact, Conduct și Contract*)
 - ✓ Consider oportună păstrarea, la nivel curricular, a unui **echilibru între dimensiunea de protecție și cea de participare**, astfel încât disciplina să urmărească simultan siguranța, dezvoltarea gândirii critice, exprimarea, creația și participarea activă a copiilor și adolescenților în mediul digital. În acord cu literatura de specialitate, copiii au nevoie atât de măsuri de protecție, cât și de oportunități de explorare, învățare, exprimare și participare, cele două dimensiuni fiind complementare și interdependente.
 - ✓ Distinct, **propun consultarea și participarea elevilor** în procesul de elaborare și revizuire a curriculumului, în acord cu dreptul copilului de a fi ascultat și cu necesitatea integrării experiențelor și preocupărilor reale ale copiilor și adolescenților în proiectarea conținuturilor educaționale. Cercetările recente arată că relevanța și eficiența educației media și digitale cresc

atunci când experiențele și preocupările reale ale copiilor și adolescenților sunt integrate în proiectarea conținuturilor educaționale.

- ✓ Totodată, consider utilă **valorificarea principiilor de tip *child rights by design*** în selecția și evaluarea resurselor și instrumentelor educaționale digitale utilizate în școli, astfel încât introducerea platformelor și aplicațiilor educaționale să fie realizată în acord cu interesul superior al copilului, cu protecția vieții private, a autonomiei și a stării de bine a elevilor.
- ✓ În ceea ce privește evaluarea, **propun valorificarea unor metode și instrumente de evaluare moderne**, precum portofoliul educațional digital, proiectele, produsele media, investigațiile, rezolvarea de situații-problemă, analiza unor cazuri reale și activitățile de creare de conținut, care permit observarea modului în care elevii aplică și transferă competențele dobândite în contexte reale de viață, învățare și participare. Totodată, evaluarea ar putea integra **autoevaluarea, co-evaluarea și reflecția asupra propriilor practici digitale**, pentru a surprinde principalele dimensiuni ale educației media și digitale, precum gândirea critică, creativitatea, judecata etică, autonomia și capacitatea de participare activă și responsabilă în mediul digital.
- ✓ Propun ca introducerea disciplinei „Educație media și digitală” să fie însoțită de un **program coerent de formare a cadrelor didactice**.
 - În acest sens, **formarea inițială a cadrelor didactice** ar putea include conținuturi de educație media și digitală, care să vizeze gândirea critică, analiza și evaluarea informației și a surselor, drepturile copilului în mediul digital, siguranța online, starea de bine și reziliența digitală, precum și utilizarea critică și responsabilă a sistemelor de inteligență artificială și a platformelor digitale.
 - **Formarea continuă** ar putea include programe acreditate de Ministerul Educației și Cercetării, orientate spre dezvoltarea competențelor de proiectare, predare și evaluare a activităților de educație media și digitală și spre actualizarea permanentă a cunoștințelor privind noile tehnologii și provocările mediului digital. Totodată, având în vedere caracterul transversal al competențelor media și digitale, consider oportună încurajarea colaborării profesionale și a învățării între profesori, prin dezvoltarea unor comunități de practică, a mecanismelor de mentorat și a schimbului de resurse și bune practici între cadrele didactice de diferite specialități, deoarece competențele media și digitale pot fi dezvoltate în relație cu științele, limbile, educația civică, artele și tehnologia, prin activități care permit înțelegerea unor probleme autentice și complexe ale lumii contemporane.

Totodată, consider necesară fundamentarea curriculumului într-un cadru european integrat, care să valorifice principiile și standardele promovate prin Comentariul General nr. 25 al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului privind drepturile copilului în mediul digital, Strategia Better Internet for Kids+ (BIK+), Regulamentul privind serviciile digitale (Digital Services Act – DSA), Regulamentul privind inteligența artificială (AI Act) și Codul de bune practici privind transparența conținutului generat de inteligența artificială. Aceste documente pot reprezenta cadrul de referință pentru dezvoltarea competențelor necesare exercitării drepturilor copilului în mediul digital, participării informate și responsabile și utilizării critice a tehnologiilor emergente.

Din perspectiva experienței profesionale în domeniile educației, psihologiei dezvoltării și siguranței online a copiilor și adolescenților, apreciez că introducerea disciplinei „Educație media și digitală” oferă oportunitatea construirii unui parcurs educațional timpuriu, gradual și adaptat nivelului

de dezvoltare și experiențelor copiilor și adolescenților. Un astfel de demers poate contribui la formarea competențelor necesare participării în siguranță, cu spirit critic și responsabilitate în mediul digital, printr-un echilibru între protecție, dezvoltarea autonomiei progresive și participare, în acord cu principiul capacităților în evoluție ale copilului.

Cu deosebită considerație,

Claudia Oprescu

Psihoterapeut și cadru universitar dr., expert în dezvoltarea copilului, educație și siguranța online a copiilor și adolescenților

Data: 16.06.2026

Referințe bibliografice

5Rights Foundation. (2023). *Disrupted childhood: The cost of persuasive design* (2nd ed.). <https://5rightsfoundation.com/>

Donoso, V., Joris, W., & d'Haenens, L. (2021). Understanding, measuring and fostering digital skills: Lessons learned from the first year of the ySKILLS project. ySKILLS. <https://yskills.eu/publications/>

Donoso, V., Retzmann, N., Joris, W., & d'Haenens, L. (2021). Digital skills: An inventory of actors and factors (ySKILLS Deliverable D3.1). ySKILLS Project. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4525639>

European Commission. (2022). A European strategy for a better internet for children (BIK+). <https://better-internet-for-kids.europa.eu/en/bik-plus-strategy>

European Commission. (2025). Guidelines on transparency obligations under Article 50 of the Artificial Intelligence Act. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/>

European Commission, AI Office. (2026). Code of practice on transparency of AI-generated content. European Commission. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-ai-generated-content>

European Union. (2022). Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). *Official Journal of the European Union*, L 277, 1–102. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

European Union. (2024). Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>

Finnish National Agency for Education. (2016). National core curriculum for basic education 2014. Finnish National Agency for Education. <https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/national-core-curriculum-basic-education-2014>

Halinen, I., Harmanen, M., & Mattila, P. (2015). Making sense of complexity of the world today: Why Finland is introducing multiliteracy in teaching and learning. *Open Journal of Social Sciences*, 3(4), 136–142. <https://doi.org/10.4236/jss.2015.34021>

Information Commissioner's Office. (2020). Age appropriate design: A code of practice for online services (Children's Code). <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and->

resources/childrens-information/childrens-code-guidance-and-resources/age-appropriate-design-a-code-of-practice-for-online-services/

Kardefelt-Winther, D., Rees, G., Livingstone, S., & UNICEF Office of Research – Innocenti. (2020). Children and digital connectivity: Opportunities, risks, and outcomes. UNICEF Office of Research – Innocenti. <https://www.unicef-irc.org/publications>

Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *The Communication Review*, 7(1), 3–14. <https://doi.org/10.1080/10714420490280152>

Livingstone, S., Mascheroni, G., & Stoilova, M. (2025). Children and the datafied digital environment: Platform literacy, datafication and children’s rights. London School of Economics and Political Science.

Livingstone, S., & Pothong, K. (2023). Child rights by design: Guidance for innovators of digital products and services used by children. Digital Futures Commission & 5Rights Foundation. <https://childrightsbydesign.5rightsfoundation.com/>

Livingstone, S., & Sefton-Green, J. (2016). *The class: Living and learning in the digital age*. New York University Press. <https://doi.org/10.18574/nyu/9781479863570.001.0001>

Livingstone, S., & Stoilova, M. (2021). The 4Cs: Classifying online risk to children. *Journal of Children and Media*, 15(4), 552–554. <https://doi.org/10.1080/17482798.2021.1944917>

Livingstone, S., Stoilova, M., & Nandagiri, R. (2021). Children’s data and privacy online: Growing up in a digital age. London School of Economics and Political Science.

Livingstone, S., Stoilova, M., & Rahali, M. (2023). Children’s rights and digital technologies: A framework for policy and practice. Digital Futures for Children Centre, London School of Economics and Political Science.

Livingstone, S., Stoilova, M., & Rahali, M. (2023). Realising children’s rights in the digital age: The role of digital skills. ySKILLS. <https://zenodo.org/records/10201528>

OECD. (2019). *OECD learning compass 2030: A series of concept notes*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html>

Salomaa, S., & Palsa, L. (2019). *Media literacy in Finland: National media education policy*. Ministry of Education and Culture.

Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/research/research-projects/eu-kids-online/eu-kids-online-2020>

Stoilova, M., Livingstone, S., & Khazbak, R. (2021). Investigating risks and opportunities for children in a digital world: A rapid review of the evidence on children’s internet use and outcomes. UNICEF Office of Research – Innocenti. <https://www.unicef.org/innocenti/reports/investigating-risks-and-opportunities-children-digital-world>

United Nations Committee on the Rights of the Child. (2021). General comment No. 25 (2021) on children’s rights in relation to the digital environment (CRC/C/GC/25). United Nations. <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-25-2021-childrens-rights-relation>

West, M. (2023). *An ed-tech tragedy? Educational technologies and school closures in the time of COVID-19*. UNESCO.